

pzazz

**Twinbill:
Gabyken & De
Madonna**

ZOË CEULEBROECK &
BILLIE-JOANNA TCHEKE

Moeder en Maria,
twee vrouwen op
het strand

Lotte Ogiers

Gezien op 01 augustus 2025
Vayamundo, Oostende, in het kader
van TAZ25

Theater Aan Zee programmeert de monologen van Zoë Ceulebroeck & Billie-Joanna Tcheke als 'Twinbill: Gabyken & De Madonna'. Toch moet je geen identieke boodschap of spel verwachten. Hooguit twee RITCS-klasgenoten die elkaar weer vinden aan het strand van Oostende en die beloftevol tonen hoe jonge makers de wereld naar hun hand zetten.

04 AUGUSTUS 2025

Naar goede gewoonte is ook deze editie van Theater Aan Zee een plek waar verschillende generaties theatermakers samenkomen en pas afgestudeerden hun weg vinden in de programmatie. De monologen 'Gabyken' en 'De Madonna' van de twee RITCS-afgestudeerden Zoë Ceulebroeck en Billie-Joanna Tcheke spelen na elkaar in de *black box* van het vakantieoord Vayamundo. De horizon is breed wanneer je met je rug naar de volgestouwde zeedijk staat. Er opent zich een natuurlijke ruimte waar het water wegtrekt en zand afvoert. De zee maakt altijd plaats.

Het voelt ongemakkelijk om twee monologen en twee maaksters met elkaar te vergelijken omdat ze samen geprogrammeerd werden. Toch valt het op dat ze allebei een vrouwelijk oertype kiezen om strijd te leveren tegen een mannelijk geordende wereld. Als Zoë Ceulebroeck haar stuk aanvat als het volkse vrouwmens Gabyken, schemert in haar personage langzaam de krachtige oermoeder Gaia door. Voor Billie-Joanna Tcheke is de Madonna-figuur een middel om de moeilijkheden in een vader-dochterrelatie aan te kaarten.

Beide maaksters hebben niet veel nodig om als sterke vrouwen een hele wereld neer te zetten. Voor Zoë Ceulebroeck hangt er een vis aan een koord uit het plafond en speelt er nu en dan jazzmuziek op de achtergrond. Billie-Joanna Tcheke zet een zelfgemaakte houten stoel op het podium en kruipt in haar eerste scène achter een lang wit doek. De twee maaksters grijpen de ruimte die voor hen ligt. Het getuigt van goesting om zich over te geven aan de wijdsheid van het theatrale landschap en zich in te planten in haar weke ondergrond die door tegendraadse krachten overspoeld wordt.

Daarmee houdt ook elke vergelijking op. Het is interessant om te merken dat deze klasgenoten geen schaduwen zijn van elkaar, maar dat ze via hun heel eigen taal en spel wel het beeld weergeven van een zoekende en schimpende generatie. In 'Gabyken' kleurt de klimaatcrisis de monoloog, voor 'De Madonna' is identiteit een vraagstuk waar Tcheke humoristisch mee weet op te springen.

Billie Joanna Tcheke onderwerpt je aan haar sprekende mimiek en wint je voor zich.

Tcheke is een actrice die je wil zien. In haar blik en schijnbaar nonchalante lichaamstaal schuilt een wervelende en amusante kracht. Misschien daarom dat ik tijdens haar allereerste scène afdwaal. Tcheke staat achter het doek en vraagt oneindig keer vergiffenis aan de Heer. Ze prevelt een ratelende, moeilijk verstaanbare biecht. Je ziet enkel haar schaduw. Tot Tcheke naast de houten stoel komt staan en haar personage 'Marietje' tot leven wekt. Die heeft het moeilijk met haar 'bbbbbbiberende vader.' Ze gaat nooit op de stoel zitten, maar

beweegt rond het krakkemikkige ding dat symbool lijkt te staan voor de wankelende verhouding tussen vader en dochter. Marietje biecht op dat ze de stoel maakte uit de restanten van haar vaders spullen. Ze vernielde eigenhandig zijn meubels tijdens een van hun vele ruzies. Nu geldt deze scheve biechtstoel als haar kostbaarste bezit. Tcheke gebaart daarbij zo overdreven dat je pijnlijk moet lachen om de theatrale uitvergroting van deze crisis. Ze onderwerpt je aan haar sprekende mimiek en wint je voor zich.

Zoë Ceulebroeck schept meer afstand in haar spel en tekst. Dat levert scherpe momenten op waaruit een eigen stem spreekt. Waar ze je in het begin overtuigend een woest viswijf liet zien, vervelt ze geleidelijk tot Gaia. Eerst nog met een pils en tijgerslip in haar handen, later in haar groen, lang schortkleed dat opbolt door windstoten, verschuiven de woorden van een volkse vrouw naar een emotioneel, persoonlijk manifest van Moeder Aarde. Ceulebroeck speelt het slim: ik besef pas geleidelijk dat eender welke vrouw de stem van de aarde kan vertolken die ook 'voortdurend haar grenzen moet bewaken.' De aarde is een vrouwenlichaam dat ongewild gemolesteerd wordt.

Ceulebroeck weet te raken met haar tekst die nooit moraliserend is, omdat ze de crisis personaliseert in de moederfiguur.

Terwijl Billie Holiday 'Solitude' zingt, hijst Gabyken/Gaia het laatste exemplaar van een vissoort, die ze eigenhandig geveld heeft, omhoog. 'De wereld is als jazz,' klinkt het ook in een latere scène. Hoewel jazz al vaak is ingezet om de kosmische chaos aan op te hangen, weet Ceulebroeck te raken met haar tekst die nooit moraliserend is, omdat ze de crisis personaliseert in de moederfiguur. Hieruit spreekt geen wanorde, maar ontstaat er een evenwichtig spel tussen de eenvoudige, daadkrachtige taal van een arbeidervrouw die zich zorgen maakt over het expansiegedrag van haar zoon Antoinneke, én de moederlijke, beangstigende zinnen van de Aarde aan haar zoon Adam en bijgevolg de hele mensheid.

Tcheke is allesbehalve een klassieke Madonna of een vrome biechtster, maar een bijna-rappende actrice die haar woordenstroom omzet in energie. Op haar sneakers, in zwart T-shirt en *baggy* jeans, gooit Tcheke als het ware haar monoloog voor je voeten. Haar zwarte *dreads* wippen mee bij elk gebaar. Waarom zijn er zo vele 'Marietjes' spreekt Tcheke in een woest West-Vlaams accent uit en waarom haatte ze 'Marietje A' met de twee blonde vlechten het meest van allemaal? In die uitstoten plaatst Tcheke de vadercrisis naast een identitaire twijfel waarbij het personage zich niet weerspiegeld ziet in haar omgeving. Die associatieve en intense speelkracht leidt er wel toe dat het einde zich zo plots aandient dat Tcheke je onverzadigd achterlaat met haar laatste beeld. Het is me achteraf niet helemaal duidelijk wat ze wil toevoegen met haar uitweiding over het nieuwe theaterstuk waar Marietje aan werkt. Verbeeldt ze daarin de ultieme vadermoord?

Waar je bij Ceulebroeck langzaam grip krijgt op de metaforische moeder, laat Tcheke je achter met vragen over haar Madonna. Op zich is dat niet erg. Het doet enkel verlangen naar meer. De zee heeft al lang plaatsgemaakt voor deze twee speelsters op het strand.